

ครูศึกษาในประเทศฟินแลนด์

Teacher Education in Finland

ภาวิณี ไสยาะเพชร

บทคัดย่อ

ประเทศฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก และถือว่าเป็นวิชาชีพที่ควรได้รับการเคารพและให้เกียรติอย่างสูงสุด การเป็นครูในฟินแลนด์จึงไม่ใช่เรื่องง่าย ตั้งแต่การสอบเข้าเพื่อศึกษาต่อทางด้านครูศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมปลาย การสอบแข่งขันกันของนักเรียนในแต่ละปีมีจำนวนผู้สมัครเกือบ 20,000 คนเพื่อให้ได้เป็น 1 ใน 2000 คนที่ได้เรียน ซึ่งคิดเป็นเพียง 10% เท่านั้นของผู้สมัครทั้งหมด ผู้ที่สามารถเข้าเรียนได้นั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถและบุคลิกภาพประกอบกันอย่างแท้จริง และเมื่อได้เข้าศึกษาแล้ว ในหลักสูตรยังมีความเข้มข้นในการเรียนที่จะต้องผสมผสานกันระหว่าง ความรู้ ทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ไปจนถึงชั้นปีที่ 5 ในทุกขั้นตอนของการไปสู่วิชาชีพครูของประเทศฟินแลนด์ ถือได้ว่าเป็นการหล่อหลอมให้นักศึกษาได้เป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ครูศึกษา/หลักสูตรการฝึกหัดครู/การฝึกหัดครู/ประเทศฟินแลนด์

Abstract

The development of a country depends on the quality of the people in that country: one can equate high quality individuals with progress and civilization. Certainly, the country and/or population size does not indicate how well the country produces educated citizens or a qualified workforce. In other words, a small number of educated, responsible citizens are more capable of making national-scale change for their countries than a large number of averagequality citizens do. Finnish citizens are an example of a small group of high-quality citizens who have the potential and power to effect change. The quality of life in Finland and that of the Finnish citizens are due to the fact that Finland gives priority to education. Education is a fundamental human right in Finland. The country places emphasis on the quality of human resources andappears to succeed in producing high-quality professional teachers. Teacher education plays an important role in producing high-quality teachers, and in turn, high-quality students and citizens. The secret to this success is the 5Ts: Trust (T1), Teacher (T2), Training (T3), Technology (T4), and Teamwork (T5). These five aspects are intertwined and interdependent.

Keywords: Teacher Education/Trust/Teacher/Training/Technology/Teamwork/Finland

บทนำ

วิชาชีพ “ครู” ในประเทศฟินแลนด์ถือเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องจากสังคมฟินแลนด์ ว่า มีเกียรติ และเป็นอาชีพที่ควรค่าแก่ได้รับการเคารพยกย่องอย่างสูง ในทุกปีนักเรียนมัธยมปลายที่มีผลการเรียนในระดับดีมากที่สำเร็จการศึกษาจะทำการสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย (Matriculation Examination) เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทางด้านครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์เป็นจำนวนไม่น้อย โดยเลือกเรียนทางด้านนี้เป็นอันดับต้นๆ เพื่อต่อไปในอนาคตภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วจะประกอบวิชาชีพครูฟินแลนด์ นอกจากนี้จะมีชื่อเสียงทางด้านระบบการศึกษาที่ดีแล้ว ระบบการผลิตและการฝึกหัดครูให้เป็นครูมืออาชีพยังเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในระดับนานาชาติอีกด้วย ครูในประเทศฟินแลนด์ถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการชีวิต ผลักดันและขับเคลื่อนให้การปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศเป็นไปได้ดีประสบความสำเร็จจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ การประเมินความสำเร็จและความล้มเหลวในระบบการศึกษาของประเทศใดประเทศหนึ่ง ดัชนีชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวประการหนึ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือ ครูและครูจะมีประสิทธิภาพหรือเป็นครูมืออาชีพได้มากน้อยเพียงใด สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นจุดเริ่มต้นนั้นก็คือ ระบบการผลิตครู หรือระบบการฝึกหัดครูนั่นเอง ดังนั้น ครูจะมีประสิทธิภาพหรือมีความเป็นมืออาชีพหรือไม่ ครูผู้ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงที่เกิดจากระบบนั้นสามารถเป็นดัชนีชี้วัดให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากระบบการผลิตเหล่านั้ได้อย่างดีที่สุด

ความเป็นมาของครูศึกษาในฟินแลนด์

ความเป็นมาของครูศึกษาในประเทศฟินแลนด์เริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1863 ที่เมืองยัวาสคิว่า โดยมีการจัดสัมมนาทางครูศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก และในภายหลังได้มีการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาล (Folk School) ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติและพัฒนาทักษะที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ในปีเดียวกันโรงเรียนรัฐบาลแห่งแรกได้เกิดขึ้นที่เมืองเดิมจนกระทั่งถึงกลางปี ค.ศ. 1970 นักศึกษาที่ประสงค์จะเป็นครูประถมศึกษาจะได้รับการศึกษา ณ วิทยาลัยครู ส่วนนักศึกษาที่ประสงค์จะเป็นครูในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายจะได้เข้ารับการการศึกษาในวิชาเอกที่ตนเองสนใจ โดยแต่ละคณะในมหาวิทยาลัยจะทำการเปิดสอนในสาขาวิชาหลัก เช่น สาขาฟิสิกส์ สาขาคณิตศาสตร์ สาขาเคมี สาขาชีววิทยา เป็นต้น ปัจจุบันครูศึกษาในประเทศฟินแลนด์มีโปรแกรมการผลิตครูตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในนโยบายการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ประเภทได้แก่ (Malinen, Väisänen & Savolainen, 2012)

1. ครูปฐมวัย (Kindergarten Teachers) ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนอนุบาลและจะต้องได้รับใบอนุญาตการสอนสำหรับนักเรียนก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

2. ครูประถมศึกษา (Primary School Teachers) ทำหน้าที่สอนในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 (อายุ 7-13 ปี) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา (Comprehensive Schools) ที่มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยทำหน้าที่สอนในระดับชั้นใดระดับชั้นหนึ่งแต่ทำหน้าที่สอนในหลายวิชา

3. ครูประจำวิชา (Subject Teachers)

ทำหน้าที่สอนเฉพาะวิชาหลักใดวิชาหนึ่งและ วิชารองอีกวิชาหนึ่ง เช่น คณิตศาสตร์กับฟิสิกส์ ชีววิทยาและเคมี เป็นต้น โดยสอนในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย (ตั้งแต่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีอายุ 13-19 ปี) ซึ่งสอนในโรงเรียนมัธยมปลายทั่วไป รวมทั้งสอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาด้วย

4. ครูการศึกษาพิเศษ (Special Education Teachers) ทำหน้าที่สอนนักเรียนแบบตัว ต่อตัวและสอนนักเรียนเป็นกลุ่มที่มีความต้องการ พิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา หรือโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย

5. ครูอาชีวศึกษา (Vocational Education Teachers) ทำหน้าที่สอนนักเรียนอาชีวศึกษา ในระดับตอนปลาย ครูอาชีวศึกษาจะต้องมี ประสบการณ์ในสาขาวิชาที่ตนเองจะสอนอย่าง น้อย 3 ปีก่อนที่จะเข้าศึกษาทางด้านศาสตร์การ สอนเพื่อเป็นครูอาชีวศึกษาอย่างแท้จริง

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1974 มหาวิทยาลัยในประเทศ ฟินแลนด์ทำหน้าที่รับผิดชอบในการให้การศึกษา สำหรับผู้ที่จะเป็นครูทุกคนในหลักสูตรการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนปี ค.ศ. 1974 ครูประถม ศึกษาได้รับการสอนและฝึกหัดจากวิทยาลัย ฝึกหัดครู (Teacher Training Colleges) ต่อมา ในปี ค.ศ. 1979 คุณวุฒิขั้นพื้นฐานสำหรับครู ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาคือต้องสำเร็จการ ศึกษาในระดับปริญญาโทในหลักสูตร 4-5 ปี เป้าหมายในการปรับปรุงเรื่องระดับการสำเร็จ การศึกษานี้เพื่อต้องการให้ผู้ที่จะเป็นครูใน อนาคตได้พัฒนาความสามารถทางวิชาการของ ตนเอง และเพื่อให้เกิดมาตรฐานทางการศึกษาที่ อยู่ในระดับสูงขึ้น

ครูศึกษาในประเทศฟินแลนด์ได้ดำเนินงาน ตามกระบวนการโบโลญญา (Bologna Process) ซึ่งหมายรวมถึงระดับปริญญาของครูที่สำเร็จการ ศึกษาจะเทียบเท่ากับระดับปริญญาโท (Second Cycle Degree) ในระดับอุดมศึกษาของเขตพื้นที่ ยุโรป ด้วยเหตุที่ประเทศฟินแลนด์ได้ยึดหลัก กระบวนการโบโลญญาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนด ระดับปริญญาทางการศึกษาประเทศฟินแลนด์ได้ รวมปริญญาตรีหลักสูตร 3 ปีเข้ากับหลักสูตร ปริญญาโทจำนวน 2 ปีเพื่อนำมาใช้ในการกำหนด การสำเร็จปริญญาวิชาเฉพาะแก่ครูประถมศึกษามัธยมศึกษา และครูอาชีวศึกษาในประเทศ ฟินแลนด์เป็นครั้งแรกในวันที่ 1 สิงหาคม 2005

หลักสูตรการฝึกหัดครู

หลักสูตรการฝึกหัดครูหรือครูศึกษาใน ประเทศฟินแลนด์ให้ความสำคัญในการกำหนด จำนวนหน่วยกิต (European Credit Transfer and Accumulation System: ECTS) อย่าง ชัดเจนในแต่ละระดับปริญญา โดยที่ 1 ECTS จะ เท่ากับ 25-28 ชั่วโมง ซึ่งหมายรวมถึงแต่การ เรียนในชั้นเรียน การศึกษาด้วยตนเอง การ ทำงานที่ได้รับมอบหมายทั้งงานเดี่ยวงานกลุ่ม การ ทำกิจกรรมกลุ่ม และการสอบ โดยทั่วไปแล้ว หลักสูตรการฝึกหัดครูในมหาวิทยาลัยมักเป็น หลักสูตรในระดับปริญญาโท (Maisterin Tutkinto) แต่หากผู้ใดสนใจที่จะเป็นครูหลังจากจบระดับ ปริญญาตรีในสาขาวิชาอื่น ก็สามารถลงเรียน วิชาครูแยกต่างหากได้ซึ่งต้องสำเร็จการศึกษา ภายในหนึ่งปี หลักสูตรการฝึกหัดครูแบ่งออกเป็น 2 หลักสูตรสำคัญๆ ดังนี้ (Sahlberg, 2011)

1. หลักสูตรครูปฐมวัย ต้องสำเร็จการ ศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการศึกษา ซึ่ง

ต้องมีหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรเท่ากับ 180 หน่วยกิต

2. หลักสูตรครูประเภทอื่น ได้แก่ ครูประถมศึกษา ครูมัธยมศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ และครูอาชีวศึกษาต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทโดยมีหน่วยกิตรวมทั้งสิ้น 300 หน่วยกิต (แบ่งเป็นหน่วยกิตจากปริญญาตรี 180 หน่วยกิต และปริญญาโทอีก 120 หน่วยกิต) สำหรับหลักสูตรครูอาชีวศึกษา ต้องสำเร็จการศึกษาในวิชาหลักทางอาชีวศึกษาจากสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ที่มีความเป็นเลิศในขอบเขตเนื้อหาสาระทางด้านอาชีวศึกษา

ศาสตราจารย์เนียห์มิ อาจารย์ประจำสาขาครุศึกษา คณะพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฮลซิงกิ ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรครุศึกษาว่า สำหรับการฝึกหัดครูทุกประเภทมีองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องได้รับการศึกษา (Niemi, Toom & Arto, 2012) มีดังต่อไปนี้

1. สาขาวิชาที่เกี่ยวกับวิชาการ หมายความว่าถึงวิชาต่างๆ ศาสตร์การสอน หรือ วิทยาการสอน ที่ถูกสอนในสถาบันการศึกษา ซึ่งอาจแบ่งเป็นวิชาหลักและวิชารอง ขึ้นอยู่กับผู้เรียนว่าจะมีจุดมุ่งหมายในการเป็นครูประเภทใด เช่น ครูประจำชั้นต้องมีวิชาหลักทางด้านศาสตร์การสอน และมีวิชารองทางด้านสาขาวิชาต่างๆ

2. การศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยรวมถึงระเบียบวิธีการวิจัย องค์ประกอบข้อนี้หมายความว่าถึง วิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

3. การศึกษาด้านวิธีวิทยาการสอน (Pedagogical studies) สำหรับการศึกษาด้านวิธี

วิทยาการสอนนี้เป็นข้อบังคับสำหรับนักศึกษาฝึกหัดครูทุกคนที่จะไปเป็นครูประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาโดยต้องศึกษาให้ครบกำหนดหน่วยกิตขั้นต่ำคือ 60 หน่วยกิตซึ่งการศึกษาด้านวิธีวิทยาการสอนนี้รวมถึงการฝึกสอนในโรงเรียนฝึกหัดครูด้วย

4. การศึกษาด้านการติดต่อสื่อสาร ภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นกลุ่มวิชาที่ครูฝึกหัดทุกคนต้องเรียน

5. การเตรียมความพร้อมด้านการจัดแผนการศึกษาของตนเอง องค์ประกอบข้อนี้จะช่วยชี้แนะแนวทางให้นักศึกษาฝึกหัดครูพัฒนาโปรแกรมของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งแผนการประกอบอาชีพในอนาคตเพื่อช่วยให้นักศึกษาฝึกหัดครูบรรลุตามเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้ได้

6. วิชาเลือก นักศึกษาฝึกหัดครูสามารถเลือกเรียนวิชาต่างๆ ได้อย่างหลากหลายตามความสนใจหรือวิชาเลือกเหล่านั้นสามารถช่วยให้ตนเองมีคุณสมบัติหรือมีประวัติการทำงานที่โดดเด่นขึ้น

สำหรับหลักสูตรการฝึกหัดครูที่สำคัญในประเทศฟินแลนด์มี 2 หลักสูตร (Niemi & Jakkusihvonen, 2006, P. 38-39) ที่จะอธิบายในรายละเอียดเพิ่มเติมดังตารางต่อไปนี้

จากหลักสูตรการฝึกหัดครูทั้งสองประเภทดังที่กล่าวมาข้างต้น ศาสตราจารย์ เนียห์มิได้เสนอว่า ครูศึกษาในประเทศฟินแลนด์มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ (Niemi, Toom & Arto, 2012) คือ

1. ครูมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งในเรื่องของความก้าวหน้าของงานวิจัยต่างๆ

ในวิชาที่ตนเองสอนอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ครูต้องมีความคุ้นเคยกับการวิจัยทางด้านการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน งานวิจัยที่มีอยู่ยากหลายหลากในสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ในเนื้อหาสาระวิชาและความรู้ด้านศาสตร์การสอนในเนื้อหาวิชาจะให้ข้อมูลอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาวิธีการสอนและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีความแตกต่างกันได้

2. ครุศึกษาในความหมายของตัวมันเองควรจะเป็นสิ่งที่ถูกนำมาศึกษาและนำมาวิจัย งานวิจัยที่เกิดขึ้นจะต่อยอดความรู้ในเรื่องของความมีประสิทธิภาพและคุณภาพของครุศึกษาซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษา วิจัยที่ใช้เครื่องมือที่หลากหลายและอยู่ในบริบททางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน

3. จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดคือ การให้ครูทุกคนมีทัศนคติที่ดีในการใช้กระบวนการวิจัยในการทำงาน นั่นหมายความว่า ครูทุกคนเรียนรู้ที่จะเปิดใจยอมรับความคิดเห็นต่างๆ มีความสามารถในการรู้จักวิเคราะห์ต่อการทำงานของตน โดยสามารถสรุปความสำคัญต่างๆ จากการสอน การวิจัย และการทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานของการสังเกตและการมีประสบการณ์ การมีทัศนคติในการใช้กระบวนการวิจัยเหล่านั้นจะช่วยพัฒนาการสอนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เป็นระบบระเบียบ

การคัดเลือกเข้าสู่หลักสูตรครุศึกษา

การจะไปเป็นครูในประเทศฟินแลนด์มีอัตราการแข่งขันกันสูง ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อด้านครุศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีคะแนน

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรฝึกหัดครูประถมศึกษาหรือครูประจำชั้น (จำนวน 5 ปี; ปริญาตรี 3 ปริญาโท 2)

หลักสูตรที่ต้องเรียนเพื่อเป็นครูประถมศึกษา	ปริญญาตรี 180 ECTS	ปริญญาโท 120 ECTS	จำนวนหน่วยกิต รวมทั้งหมด
ศึกษาด้านวิธีการสอนของครูประจำชั้น (เป็นส่วนหนึ่งของวิชาหลักทางการศึกษา)	25 หน่วยกิต (รวมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ได้รับการนิเทศ)	35 หน่วยกิต (รวมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ได้รับการนิเทศอย่างน้อยที่สุด 15 หน่วยกิต)	55-65 หน่วยกิต
ศึกษาวิชาอื่นๆ ในวิชาหลักทางการศึกษา	35 หน่วยกิต (รวมวิทยานิพนธ์ 6-10 หน่วยกิต)	45 หน่วยกิต (รวมวิทยานิพนธ์ 20-40 หน่วยกิต)	80 หน่วยกิต
ศึกษาเนื้อหาสาระวิชาต่างๆ ที่จะใช้สอนในโรงเรียน	60 หน่วยกิต		60 หน่วยกิต
ศึกษาวิชาการด้านอื่นๆ ที่แตกต่างจากวิชาทั้งหมดดังกล่าวมาข้างต้นเพื่อเป็นวิชารอง	25 หน่วยกิต	0-35 หน่วยกิต	25-60 หน่วยกิต
ศึกษาวิชาด้านภาษาและการสื่อสารรวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือวิชาเลือกอื่นๆ	35 หน่วยกิต	5-40 หน่วยกิต	40-75 หน่วยกิต

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรฝึกหัดครูมัธยมศึกษา (จำนวน 3+2 ปี; ปริญาตรี 3 ปริญาโท 2)

หลักสูตรที่ต้องเรียนเพื่อเป็น ครูประถมศึกษา	ปริญาตรี 180 ECTS	ปริญาโท 120 ECTS	จำนวนหน่วยกิต รวมทั้งหมด
ศึกษาด้านวิธีการสอนของครู ประจำวิชา (เป็นวิชาการ)	25-30 หน่วยกิต (รวมการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพที่ได้รับการ นิเทศ)	30-35 หน่วยกิต (รวมการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพที่ได้รับการ นิเทศอย่างน้อยที่สุด 15 หน่วยกิต)	60 หน่วยกิต
ศึกษาวิชาการด้านอื่นๆ ในสาขา วิชาที่ต่างออกไป (เป็นวิชาหลัก)	60 หน่วยกิต (รวมวิทยานิพนธ์ 6-10 หน่วยกิต)	60-90 หน่วยกิต (รวมวิทยานิพนธ์ 20-40 หน่วยกิต)	120-150 หน่วยกิต
ศึกษาวิชาการด้านอื่นๆ ในสาขา วิชาที่ต่างออกไป (เป็นวิชาการ 1-2 วิชา)	25-60 หน่วยกิต	0-30 หน่วยกิต	25-90 หน่วยกิต
ศึกษาวิชาด้านภาษาและการ สื่อสารรวมถึงเทคโนโลยีสาร สนเทศ หรือวิชาเลือกอื่นๆ	35-40 หน่วยกิต	0-30 หน่วยกิต	35-70 หน่วยกิต

สอบสูง มีบุคลิกภาพที่ดี มีทักษะระหว่างบุคคล เป็นเลิศ และมีพันธสัญญาในการทำงานว่าจะ เป็นครูสอนในโรงเรียน ในแต่ละปี 1 ใน 10 ของ ผู้สมัครสอบจะได้รับการคัดเลือกเพื่อศึกษาด้าน ครูศึกษาและกลายเป็นครูต่อไปในอนาคต จะมี ผู้สมัครสอบเพื่อศึกษาด้านครูศึกษาในโปรแกรม การฝึกหัดครูทั้ง 5 ประเภทจำนวนทั้งสิ้นราว 20,000 คน ด้วยเหตุนี้เราจะเห็นได้ว่าอัตราการแข่ง ชันนั้นมีสูง นั่นหมายความว่า จะมีผู้ได้รับการ ผ่านคัดเลือกเพื่อศึกษาต่อในการเป็นครูในอนาคต จำนวนต่อปีประมาณ 2,000 คนเท่านั้น สำหรับ ขั้นตอนในการคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนครูศึกษา แบ่งออกเป็น 2 รอบ (Sahlberg, 2010) ดังนี้

รอบแรก เป็นการคัดเลือกผู้สมัครสอบโดย พิจารณาจากผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัย (Matriculation Examination) จากวุฒิปัตร สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลาย และจาก ข้อมูลบันทึกผลสัมฤทธิ์นอกห้องเรียนเป็นหลัก

รอบที่สอง แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ อีก 3 ขั้นตอนคือ

1. ผู้สมัครสอบต้องทำการสอบข้อเขียน เกี่ยวกับศาสตร์การสอนจากหนังสือที่ได้รับมอบ หมาย
2. ผู้สมัครสอบต้องได้รับการทดสอบ การถูกสังเกต จากการทำกิจกรรมที่มีการจำลอง เหตุการณ์ในโรงเรียนซึ่งต้องมีการปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมและทักษะทางด้านการสื่อสารเข้ามามี ส่วนเกี่ยวข้องสำคัญในการพิจารณาผู้สมัครสอบ
3. ผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุดจากการคัด เลือก 2 ขั้นตอนข้างต้นจะได้รับการสัมภาษณ์ และถูกตั้งคำถามเพื่อให้อธิบายว่าทำไมจึงตัดสินใจ ที่จะ เป็นครู และจากขั้นตอนทั้งหมดดังที่กล่าวมา ผู้สมัครสอบที่มีความสามารถสูงสุดที่ผ่านการ คัดเลือกจะได้เข้าเรียนในโปรแกรมครูศึกษาภายใต้ ความรับผิดชอบของรัฐบาลเป็นผู้ดูแลเรื่องค่าเล่า เรียนทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าการเป็นครูในประเทศฟินแลนด์นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ในแต่ละขั้นตอนแต่ละวิธีการต้องได้รับการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบและคัดสรรอย่างดี การคัดเลือกผู้สมัครสอบเพื่อศึกษาต่อในด้านครุศึกษานั้นมีความละเอียดถี่ถ้วน มิใช่เพียงแต่การดูคะแนนสอบข้อเขียนเพียงเท่านั้น หากจำเป็นต้องดูถึงบุคลิกภาพและทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพครูจากการสัมภาษณ์และสังเกตของคณะกรรมการคัดเลือกด้วย และเมื่อเข้าสู่โปรแกรมการฝึกหัดครูแล้ว ในแต่ละขั้นตอนของการศึกษาก็มีการวางแผนการจัดหลักสูตรอย่างดี ว่านักศึกษาฝึกหัดครูควรได้รับการเรียนรู้อะไรบ้าง ในด้านใดบ้างที่สำคัญและจำเป็นเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพครูต่อไปในอนาคต ด้วยวิธีการเช่นนี้เองอาจจะเป็นเหตุผลสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้คนในสังคมฟินแลนด์ยกย่อง ให้เกียรติ และให้ความเคารพแก่ผู้เป็นครูมาก เพราะกว่าจะมาเป็นผู้ครูได้ต้องฝ่าฟันกับคู่ต่อสู้หลายหมื่นคนอีกทั้งผู้ผ่านการคัดเลือกยังมีผลการเรียนอยู่ในระดับต้นๆ

อีกด้วย

นอกจากนี้ประเด็นสำคัญอย่างยิ่งที่จะกล่าวเพิ่มเติมคือ เมื่อนักศึกษาได้เข้าสู่หลักสูตรการฝึกหัดครูแล้ว การเตรียมความพร้อมของหลักสูตรเอื้อให้นักศึกษาฝึกสอนได้เรียนรู้และเชื่อมโยงภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการเข้าสู่โรงเรียนตั้งแต่ในชั้นปีต้นๆ สิ่งนี้จะส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกหัดครูได้เรียนรู้และซึมซับบรรยากาศของโรงเรียนและนักเรียนอย่างแท้จริง เป็นการสร้างความคุ้นเคยให้กับนักศึกษาฝึกสอนตั้งแต่แรกๆ เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความตื่นเตนและประหม่าเมื่อคราวที่จะต้องทำการฝึกสอนอย่างแท้จริง การได้เข้าไปสู่โรงเรียนเพื่อเรียนรู้สิ่งต่างๆ สภาพแวดล้อม บรรยากาศ ครูผู้สอน และนักเรียน เป็นการเตรียมการเบื้องต้นให้นักศึกษาได้ฝึกฝนตนเองและพร้อมรับมือจากสิ่งต่างๆ จากการฝึกสอนในอนาคต การเตรียมความพร้อมของหลักสูตรตามที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสะท้อนออกมาในรูปแบบของการศึกษาภาคปฏิบัติ

ตารางที่ 3 การศึกษาในภาคปฏิบัติตามหลักสูตรครูประจำชั้น 5 ปี ของมหาวิทยาลัยเฮลซิงกิ

ชั้นปี	การฝึกสอน	จำนวนหน่วยกิต	
		ปริญญาตรี	ปริญญาโท
5	การฝึกงานครูในวิชาเอก (Master Practicum)		8
4			
3	การฝึกงานครูในวิชารอง (Minor Practicum)		9
2	การฝึกงานครูเบื้องต้น (Orienting Practicum)	3	
1	การฝึกงานครูแบบซ่อนเร้น จากการลงภาคสนามในการเรียนภาคทฤษฎี (Hidden Practicum)	ไม่มีหน่วยกิต	

(การฝึกงานครูและการฝึกสอน) ในจำนวนหลักสูตร 5 ปี 20 หน่วยกิต (Sahlberg, 2011) ดังตารางที่ 3

จากตารางจะพบว่าในชั้นปีที่ 1 นักศึกษา จะได้รับการฝึกงานครูในลักษณะเคลือบแฝงจากการเรียนภาคทฤษฎีด้วยการลงภาคสนามเป็นสำคัญ เช่น วิถีวิทยาการสอน ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน การศึกษาเบื้องต้นของจุดเริ่มต้นทางวัฒนธรรมของการสอน วิชาเหล่านี้ นักศึกษาจะได้ลงภาคสนามด้วยการไปสังเกตห้องเรียน โรงเรียน และการทำแบบฝึกหัดเป็นต้น สำหรับในชั้นปีที่ 2 และ 3 นักศึกษาจะได้ฝึกทักษะการสอนในวิชาต่างๆ ที่หลากหลาย แต่ถึงอย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการช่วยให้นักศึกษาง่ายต่อการฝึกฝน นักศึกษาจะต้องมุ่งเน้นในเรื่องของการจำกัดขอบเขตของวิชาในการสอนเสียก่อน จากนั้นจึงเริ่มเคลื่อนไปสู่องค์รวมของวิชา แนวทางการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการสอนตามลำดับ การมุ่งเน้นหรือการจำกัดขอบเขตของวิชาที่ตนเองสอนเป็นการช่วยให้นักศึกษาเข้าใจธรรมชาติที่เป็นลักษณะเฉพาะของรายวิชานั้นๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการสอนของวิชานั้นๆ ต่อไป ในช่วงชั้นการฝึกงานครูนี้ ความต้องการเฉพาะของผู้เรียนที่มีความหลากหลายมีความแตกต่างกัน ปัจจุบันนี้จำเป็นต้องนำมาพิจารณาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้ในด้านผู้เรียนของนักศึกษาต่อไป สำหรับในช่วงชั้นสุดท้ายคือปีที่ 4-5 การฝึกประสบการณ์ทางด้านการสอนจะมีความเข้มข้นมากขึ้น ทฤษฎีของการสอนในห้องเรียนจะถูกนำมาปรับประยุกต์ใช้เกือบทั้งหมดในชั้นนี้ นักศึกษาจะได้เรียนรู้และเข้าใจความสำคัญของโรงเรียนในฐานะที่เป็นภาคส่วนหนึ่งของสังคมและของชุมชนในท้องถิ่นนั้นเป็นอย่างไร เป้าหมายที่สำคัญของการฝึกสอนในช่วง

ชั้นสุดท้ายนี้คือ การให้นักศึกษาได้มีเครื่องมือในการวัดและประเมินทักษะการสอนของตนเอง ความท้าทายในเชิงพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การเป็นครูที่มีความคิดในเชิงการสอนตลอดเวลาด้วยการวิเคราะห์และสะท้อนผลการปฏิบัติของตนเองในห้องเรียน และการเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมการทำงาน การพัฒนาทักษะต่างๆ ของตนเองเพื่อเป็นครูนักวิจัย การมีความสามารถในการรับรู้ถึงคุณลักษณะของนักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม การรู้จักส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและความสามารถของเขาในการประเมินความเข้าใจของหลักสูตรในการสอน ในช่วงชั้นนี้การฝึกสอนจะมีความสำคัญเป็นอันดับสองในช่วงเวลาของการเข้าสู่หลักสูตรรวมไปถึงการเตรียมวิทยานิพนธ์ของตนเองด้วย

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าหลักสูตรครูศึกษาของประเทศฟินแลนด์เอื้อให้นักศึกษาได้มีการสั่งสมประสบการณ์ที่ละเอียดถี่ถ้วนตั้งแต่แรกเริ่มเข้าศึกษาในหลักสูตรจากทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในรูปแบบที่แตกต่างกัน การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาตั้งแต่แรกเริ่มจะช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาการการเรียนรู้และนำประสบการณ์มาปรับประยุกต์ใช้ได้ในการสอนจริง สิ่งเหล่านี้เป็นการเพิ่มพูนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นมิใช่เพียงแต่ ตัวนักศึกษาฝึกหัดครูเองเอง แต่หมายรวมถึงครู นักเรียน และโรงเรียนอีกด้วย

โรงเรียนที่เป็นเลิศและครูมืออาชีพ

ระบบการผลิตครูในประเทศฟินแลนด์จะให้ความสำคัญกับตัวเนื้อหาวิชาที่ครูผู้จบออกไปนั้นต้องทำการสอนตามวิชาที่ตนเองต้องการ

นั่นคือครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่จะต้องทำการเลือกวิชาหลักและวิชารองที่ตนเองถนัดเพื่อสอนในโรงเรียน ดังนั้นตามหลักสูตรครุศึกษา นักศึกษาจะได้เรียนกับศาสตราจารย์และอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาเอกนั้นๆ ภายใต้การเรียนในคณะที่เป็นวิชาหลักๆ ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาจะได้เรียนรู้ทางวิชาการจากวิชาหลักและวิชารองที่ตนเองเลือกอย่างลึกซึ้งและเข้มข้น เพราะศาสตราจารย์และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยล้วนมีประสบการณ์และมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับ โดยที่คณะครุศาสตร์จะทำหน้าที่ในการสอนวิชาการอื่นๆ ที่นอกเหนือจากเนื้อหาวิชาหลัก วิชารองที่ตนเองได้เลือกเพื่อความจำเป็นต่อวิชาชีพครู เช่น วิธีวิทยาการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้การสอนต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยยังมีความร่วมมือกันกับนักการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาครูมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเป็นครูที่มีคุณภาพในอนาคต เพื่อให้ข้อนี้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น จะขอยกตัวอย่างดังกล่าว นักศึกษาคนหนึ่งอยากเป็นครูสอนในระดับมัธยมศึกษา เธออยากสอนวิชาฟิสิกส์และชีววิทยา เธอจึงได้เรียนตัวเนื้อหาวิชาหลักๆ คือ ฟิสิกส์และชีววิทยาจากศาสตราจารย์หรืออาจารย์ที่อยู่คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาฟิสิกส์และชีววิทยาโดยตรง เพื่อให้ได้ความรู้ทางวิชาการที่มีความเข้มข้น และแข็งแกร่ง นอกเหนือจากนั้นเป็นวิชาอื่นๆ ที่จำเป็นจะต้องเรียนตามหลักสูตรเพื่อการเป็นครูในอนาคตก็จะเรียนที่คณะครุศาสตร์เป็นหลัก

นอกจากนี้ประเทศฟินแลนด์เน้นการวิจัยในการพัฒนาทางการศึกษาเป็นหลักเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเพื่อพัฒนาตนเองให้มี

คุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพ ทำให้การศึกษาของประเทศฟินแลนด์มีความก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นไปในทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ การวิจัยเป็นดัชนีชี้วัดว่าอะไรบ้างที่การศึกษาต้องทำการพัฒนาแก้ไข หรือปรับปรุงให้ดีขึ้นตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป จากหลักสูตรครุศึกษาจะเห็นได้ว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีและโท นักศึกษาจะต้องมีวิทยานิพนธ์จำนวนหนึ่งเล่มในแต่ละระดับ สิ่งนี้เป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพครูของประเทศฟินแลนด์ไม่ใช่เป็นอาชีพที่จะหยุดนิ่งอยู่กับที่โดยไม่มีการพัฒนาในวิชาชีพแต่ในทางกลับกัน ครูจะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอๆ หรือแม้แต่กระทั่งเมื่อเป็นครูตามที่ต้องการแล้ว ครูจำเป็นต้องทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งตนเอง สังคมและความเป็นมืออาชีพในการทำงาน การวิจัยนอกจากจะช่วยทำให้ครูมีความคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักการวางแผนแล้ว ครูยังต้องรู้จักประสานงานทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานคนอื่นๆ จากหลากหลายสาขาวิชาในสถานที่เดียวกันหรืออาจหมายรวมถึงผู้ร่วมงานจากประเทศอื่นๆ ด้วยเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประโยชน์ระหว่างกัน ทำให้ได้แนวคิดใหม่ๆ ในการวิจัยเพื่อต่อยอดและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

การวิจัยจะช่วยให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาทุกคนได้เห็นสภาพการและสถานการณ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ว่าอะไรคือปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และจะมีแนวทางอย่างไรในการแก้ไข ปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้นหรือคงสิ่งที่อยู่แล้วให้ดียิ่งๆ ขึ้น ด้วยเหตุนี้สิ่งหนึ่งที่ทำให้ครูฟินแลนด์มีความเป็นมืออาชีพ (Professional) ก็คือการใช้การวิจัยเป็นฐาน ผลจากงานวิจัยเป็นพื้นฐานแรกของการเป็นมือ

อาชีพสำหรับครูที่จะสอนและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สังคมความรู้ที่มีความซับซ้อน ดังนั้นในประเทศฟินแลนด์จะไม่มีครูที่มีประสิทธิภาพหากแต่มีเพียงครูที่มีความเป็นมืออาชีพภายใต้ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น ดังคำกล่าวที่ว่า “ความมีประสิทธิภาพของครูขึ้นอยู่กับความสามารถของครูเป็นสำคัญที่จะปฏิบัติตนให้มีความเป็นมืออาชีพและความสามารถของตนนั้นจะนำมาใช้ในการส่งเสริมระบบการศึกษาได้อย่างไร” (Krzywacki, Lavonen & Juuti, 2014)

บทสรุป

ประเทศฟินแลนด์ให้ความสำคัญในเรื่องการให้การศึกษาแก่ประชาชนเป็นหลัก และการจะให้ผลผลิตของระบบการศึกษานั้นออกมาดี ตัวแปรสำคัญนั้นก็คือ ครู ด้วยเหตุนี้ความสำคัญของการให้การศึกษาแก่ประชาชน และการสร้างครูที่มีความเป็นมืออาชีพจึงเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ การมุ่งเน้นพัฒนาทั้งตัวนักเรียนและตัวครู เพื่อให้ทั้งระบบของการศึกษาออกอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลจากระบบการศึกษาดังกล่าวส่งต่อไปยังการพัฒนาในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมในองค์รวมต่อไป เพราะการขับเคลื่อนภาคส่วนต่างๆ ในสังคมจำเป็นต้องได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงาน และถ้าหากต้นทุนทางด้านการศึกษาของคนเหล่านั้นมีพร้อมสมบูรณ์ตั้งแต่แรกเริ่ม สิ่งซึ่งสังคมได้รับในอนาคตคือ การมีสังคมที่มี

คุณภาพและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

ระบบการฝึกหัดครูที่เข้มข้นและมีประสิทธิภาพด้วยระบบการคัดเลือกสำหรับผู้ที่จะเป็นครูของประเทศฟินแลนด์ในระบบของการผลิตครูดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าในทุกขั้นตอนของการจะผลิตครูคนหนึ่งคนในสังคมฟินแลนด์นั้น มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผนและใส่ใจในทุกขั้นตอนของการผลิต ซึ่งบุคลากรต่างๆ ที่มีส่วนในระบบการผลิตและฝึกหัดดังกล่าว นอกจากนี้การมุ่งเน้นของประเทศฟินแลนด์ในประเด็นของการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของการวิจัยเป็นสำคัญคือ ใช้หลักการวิจัยควบคู่ไปกับการพัฒนา ดังจะเห็นได้จากความพยายามที่มุ่งเน้นให้ครู เป็นครูที่มีการวิจัยเป็นฐาน ด้วยความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางด้านการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ที่มีการพัฒนามาจากการวิจัยต่างๆ ในหลากหลายสาขาทางด้านการศึกษา ซึ่งผลจากการวิจัยในแต่ละเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ ดังนั้นผลจากการทำการวิจัยจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะช่วยนำมาพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในเรื่องที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีและตรงจุดกับปัญหา เนื่องจากการศึกษาจะมีการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับสังคมที่เปลี่ยนไป การทำวิจัยจึงสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องไปกับความต้องการของสังคมได้เป็นอย่างดี การพัฒนาใดๆ ที่อยู่บนพื้นฐานของการวิจัยเป็นสำคัญจะมีแนวโน้มไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

- Niemi, H., & Jakku-Sihvonen. (Eds.) (2006). *Research-based teacher education in Finland-Reflections by Finnish educators*. Turku: Painosalama Oy.
- Krzywacki, H., Lavonen, J. M. J. & Juuti, K. (2014). *Teacher effectiveness: Capacity building in a complex learning era*. Tan, O-S. & Liu, W-C. (eds.). Singapore: Centage learning.
- Niemi, H., Toom, A., & Kallioniemi, A. (Eds.), (2012). *Miracle of education: The principles and practices of teaching and learning in Finnish schools*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Malinen, Olli-Pekka ,Väisänen, P., & Savolainen, H. (2012) Teacher education in Finland: A review of a national effort for preparing teachers for the future, *The Curriculum Journal*, 23(4), 567-584.
- Sahlberg, P. (2010, September). *The secret to Finland's success: Educating teachers*. Stanford Center for Opportunity Policy in Education (Research Brief). Retrieved from <http://edpolicy.stanford.edu/sites/default/files/publications/secretfinland%E2%80%99s-success-educating-teachers.pdf>
- Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons: What can the world learn from educational change in Finland*. New York: Teachers College Press.

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร.ภาวิณี ไสธายะเพชร สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: pavineenui@gmail.com